

»Zdi se mi nujno razlikovati med filmi, ki uporabljajo resnične ljudi, in tistimi, ki uporabljajo igralce. V vseh mojih dosedanjih filmih so nastopali resnični ljudje, le da so govorili v drugem času. Ta temelj je bil vselej okvir za vse morebitne dodatne konstrukcije v filmu. To velja tudi za film **Kratka zgodovina časa**. Odvisen je od ljudi, vpletenih v to znanstveno podjetje, še posebej seveda od samoga Stephena Hawkinga, ki film pripoveduje. To je film o njem.

Ta snov me močno zanima. Celotno Stephenovo delo zadeva določene vrste meja - kaj lahko vemo in česa ne. Crne luknje. Obzorja dogodka. Sodobna fizika je naseljena s preroki, ki niso mogoči na noben drug konvencionalen način. Zgodba je še toliko bolj zanimiva, če jo zvežete s Stephenovim življenjem. On je herojski lik, skoraj nemogoče je biti z njim, ne da bi vas ves čas fasciniral - ne le kot znanstveni mislec in intelektualec, temveč tudi kot človek, ki se ni nikoli predal. Navkljub ogromnim handikapom in težavam je z vami ves čas kot oseba - ima namreč prav perverzen in ironičen smisel za šalo. Ker celo govoriti ne more, uporablja posebno napravo, sintetično glasbeno skrinjico - a vseeno še naprej vztrajno objavlja svoje raziskave.

Zato v filmu pripovedujem celo vrsto zgodb: o Stephenu in njegovem intelektualnem razvoju, o razvoju tega področja fizike od šestdesetih let do danes, o drugih ljudeh, ki so vključeni v ta razvoj. Ni me zanimal čisti znanstveni show, poln grafičnih prikazov o morebitnem rojstvu univerzuma ali o morebitnem videzu črne luknje ali nevtronske zvezde. To je prej zgodba o znanosti, videna z očmi ljudi, ki so jo ustvarjali. Stephen Hawking je eden od njih, tu pa so še številni njegovi kolegi iz Rusije, Anglije in Amerike.

Razvoj projektov v moji karieri je dolgo narekovala pripravljenost ljudi, da zanje plačajo - in kar nekaj časa niso kazali prevelikega navdušenja za kaj takega. Zdaj pa se mi zdi, da začenjam odkrivati občinstvo za svoje delo, kar odpira čisto nov svet možnosti. Če nič drugega, sem zdaj bolj zaposlen kot nezaposlen, kar je že samo po sebi ogromna sprememba v mojem življenju. Težko je narediti film in če že pripravite leto ali več svojega časa za priprave za film, tedaj hočete biti gotovi, da se bo navsezadnje vse dobro končalo in da boste pri delu uživali, sicer je bolje, da se lotite česa drugega. Zadnje leto sem režiral veliko reklam, ki so izvrstna zadeva, saj si pridobite izkušnje, pa še veliko vam plačajo za veliko izkušenj, medtem ko je poraba časa minimalna. Zato pa projekt, kakršen je **Kratka zgodovina časa**, terja leto ali dve dela.«

Film je navsezadnje nastal kot kopro-

dukcija številnih različnih držav, vključno z britansko *Anglia television* in japonsko *NHK*. Trenutno Morris nadaljuje priprave za film o »pasjem sojenju«, ki se vlečejo že kar nekaj let. Delovni naslov je **Sojenje Kralju Bootsu** (*The trial of King Boots*).

»Gre za resnično zgodbo o psu, ki so mu sodili zaradi umora v Detroitu leta 1984. Že vrsto let si želim posneti to zgodbo in zdaj z veseljem lahko povem, da sta Steven Spielberg in njegov *Amblin' Entertainment* pristala na produkcijo tega filma.«

Boots je bil staroangleški ovčar, ki je pobiral nagrade na tekmovanjih, nekega dne pa so ga z okrvavljenim gobcem našli ob truplu matere njegovega lastnika. Mrliški oglednik je izjavil, da je žrtev, gospa Monroe, umrla od »več ugrizov in udarcev, ki jih je povzročil pasji napad«. Druga avtopsija je pokazala, da je umrla zaradi srčnega napada in da je bila ugriznjena le enkrat. Veterinar Kinga Bootsa je obiskal svojega klienta »v zaporu« in ugotovil, da ima pes rano na nosu, ki je bila očitno povzročena s kuhinjsko vilico. Se je morda gospa Monroe, ki je pogosto nosila kuhinjski pribor okoli hiše, spotaknila ob spečega Bootsa, ga pri tem po nesreči zbodla, nakar jo je pes enkrat ugriznil, ona pa je umrla zaradi srčne kapi? Kmalu za tem, ko je bil spuščen na prostost, je Boots umrl v »dovolj nenavadnih okoliščinah«. Slišati je, da je Christopher Walken zelo zainteresiran za vlogo Bootsovega odvetnika.

RUSSELL LACK

PREVEDEL STOJAN PELKO

STRANGER THAN FICTION

NOVEJŠA AMERIŠKA DOKUMENTARNA PRODUKCIJA

SATAN PRIHAJA NEOPAZNO
Prizorišče je Reno, Nevada, 100.000 prebivalcev. Čas malo pred božičem 1985. Devetnajstletni Ray Belknap si z lovsko puško razsuje možgane po bližnjem otroškem igrišču. Malo kasneje mu puško iz rok vzame njegov najboljši prijatelj. James Vance napolni, potisne cev puške pod brado, pritisne na petelina in zgreši. A ne povsem. Uspe si odstreliti pol obraza, toda kljub temu preživi. Po seriji plastičnih operacij ga

izpustijo iz bolnišnice, toda v primerjavi z njim je Lynchev John Merrick pravi lepoteč. Med ležanjem v bolnišnici piše Rayevim staršem, da so jima besedila heavy-metal komadov v zavest vsadila prepričanje, da je »... odgovor življenju smrt.« Gledamo **Dream Deceivers: The Story Behind James Vance vs. Judas Priest**.

Režiser David Van Taylor ni samo spremljal procesa, temveč je šel za kulis - intervjuji z Jamesom Vancom, njegovimi in Rayevimi starši, z inkriminiranimi Judas Priest in mladino, ki pohajkuje po Reno, so prepleteni s prizori iz sodne dvorane, kjer tožilstvo s pomočjo high-tech opreme skuša sodniku dokazati, da so na plošči Judas Priest poleg odkritih satanističnih besedil prisotne tudi prikrite besede *Do it!* (kar naj bi mladino subliminalno navajalo k samomoru), obramba pa prikazuje stanje v obeh družinah, kjer kraljuje pijača, domnevni žrtvi sta občasno jemali mamilu, eden je bil hospitaliziran zaradi začasne neprištevnosti, drugi pa je svojim kolegom pred samomorom grozil s pištolo.

Se bolj kot Vancov obraz je šokantna podoba enega njegovih kolegov, brezdelnega neizobraženega heavy-metalca, ki najprej citira besedilo komada *Suicidal Failure*, drugače sicer čisto neoporečnega HC/HM benda *Suicidal Tendencies* (*I don't wanna live / I don't have a reason / I just want to die / I have a suicidal tendency / But I can't kill myself*), nato pa kaže doma zbrano orožje in sanjari, da bi postal plačani morilec. Filmu ne manjka niti čisto zabavnih cvetk, ko sodni sluga prepoveduje fantom Judas Priest vstop v sodno dvorano zaradi neprimernih oblačil, frontmen J.P. pa razlaga, kako se za razliko od 99.9% komadov z *American Top 40* njihovih komadi lotevajo ljubezni »bolj intelektualno«.

DRUŽINSKA IDILA

Prizorišče je Munnsville, New York, 499 prebivalcev. Na odročni družinski farmi živijo skupaj Delbert, Roscoe, Lyman in Bill Ward, starost 59 do 71 let. Žjutraj 6. aprila 1990 najde Delbert v skupni postelji, katero si z bratom delita že celo življenje, mrtvega Billa. Po odkritju trupa in podpisanim priznanju obtožil lokalna policija Delberta umora iz usmiljenja, kar vzbudi zanimanje medijev za zakotni Munnsville. Poleg več lokalnih in ene nacionalne TV mreže na prizorišču Bruce Sinofsky in Joe Berlinger snemata dokumentarec, ki bo slabi dve leti kasneje dobil naslov **Brother's Keeper**. Delbert Ward bo oproščen obtožb čez devet mesecev. Ves ta čas bosta Sinofsky in Berlinger z dvema snemalcema vsak konec tedna prebila v štiri ure

vožnje od New Yorka oddaljenem Munnsvillu.

Zenska na sosednjem sedežu je med projekcijo **Brother's Keeper** dajala vtis, da gleda **Vojno zvezd**: glasno je komentirala dogajanje in osebe, ob oprostilni sodbi je ploskala, med zelo nasilnim prizorom klanja prašiča si je oči zakrila z rokami in sople, da sem se zbal za njeno zdravje. In v vsej dvorani sploh ni bila edina. **Brother's Keeper** ni klasičen dokumentarec z naratorjem v offu in napisi krajev in datumov na zaslonu. Z brezhibno dramaturško strukturo se gleda kot dokudrama z maksimalno dozo suspenza, ki pa ni namen, temveč samo stranski produkt filma.

Namen Sinofskega in Berlingerja ni niti navijanje za oprostilno sodbo. Film pušča gledalcu, da presodi, ali je Bill umrl v spanju ali pa ga je Delbert, čigar IQ ustreza njegovi starosti, zadušil. Glavna tema je prikaz življenja v ruralnem predelu države New York, kjer vladajo tradicionalne vrednote, od katerih sta briganje za svoje posle in zaščita enega izmed svojih med glavnimi: mnenja vaščanov Munnsvilla o Delbertovi krivdi se sicer razlikujejo, toda kljub temu zberejo denar za njegovo kavcijo v enem

dnevu. Kasneje organizirajo dobrodelne plesne za njegovega odvetnika kot obrambo pred vdorom »mestnih« elementov, od višjih sodnih instanc do TV ekip.

Ob posnetkih s sodnega procesa se ob prikazu nekaterih prič lahko ponovno prepričamo v resničnost starega reka, da je kamera veliko več kot samo gola naprava za beleženje slik. Površen odnos ameriške TV žurnalistike do svojega predmeta bije v oči v izjemnem prizoru, kjer Delbert gleda poročilo o samem sebi na nacionalni TV mreži in ga komentira. Z napredovanjem sodnega procesa lahko opazujemo spreminjanje odnosa Wardov in njihovih sosedov do snemalne ekipe: od skrivanja pred kamero v začetku do poimenovanja Lymanovih najljubših puranov po obeh režiserjih. (Lymanov komentar na koncu: »*Purani navadno ne preživijo thanksgiving. Bruce in Joe sta ga.*«)

NE ŽELI SI SLAVE

Blast'em je sicer kanadskega porekla, toda Kanada je v Severni Ameriki in dokumentarec o newyorških paparazzijih Josepha Blasiolija zasluži omembo v tem pregledu ameriške dokumentarne scene. Zgodovinski okvir je dan v inter-

vjuju z enim od prvih rimskih fotografov iz časa Fellinijevega **La dolce vita**, ki se hvali, kako je od Anite Ekberg dobil brco v mednožje in kako da je ravno ta incident vplival na rojstvo besede *papparazzo*. Os filma je eden izmed notoričnih newyorških fotografov, ki ga kamera spremlja povsod: na ulici čakajoč limuzine, v taksiju med vožnjo na novo lokacijo, doma v laboratoriju, pred vhodom v rezidenco Michaela J. Foxa, čigar sliko mora dobiti.

»*Slike slavnih osebnosti imajo isto vrednost kot trdna valuta.*« Seveda se vrednost s časom spreminja in samo Fox na sliki kmalu ni dovolj - treba ga je dobiti skupaj z ženo in otrokom, za kar potrebuje tip devet mesecev. Med neuspešnim čakanjem pred vhodom in podkupovanjem vratarja pripoveduje o različnih odzivih različnih slavnih ljudi na paparazzijevo prošnjo za fotko, od paničnega bežanja pred objektivom do poziranja, ki meji na ekshibicionizem.

Blast'em je več kot samo dokumentarec o paparazzijih. Je dokumentarec o fascinaciji s slavo in slavnimi osebnostmi, ki so samo njena konkretna pojavna oblika. Fotograf, ki je posnel zadnje slike Grete Garbo pred njeno smrtjo, je nanjo

BROTHER'S KEEPER

LYMAN WARD

THE HECK WITH HOLLYWOOD

ODSTEKANA KOMEDIJA MED DISTRIBUCIJO

čakal toliko časa, da bi medtem lahko s fotkami ostalih celebrities zaslužil precej več. Madonnin fan, ki je poznal vse njene navade verjetno bolje od Madonne same in ki je visel pred njenim vhodom dan in noč, pa sploh ni snemal slik. Važno je biti blizu slavi.

KAČJE JAJCE V CELOFANU

Kobilica Coste Gavrasi: Voditelja radijskega *talk showa* najdejo umorjene. Na vratih avtomobila je skrivnostna beseda ZOG. Policija osumi radikalno desničarsko organizacijo in pošlje undercover agenta, da preskrbi dokaze. Agent je ženskega spola in se zaljubi v privlačnega vodjo radikalcev. Začne verjeti, da se njeni šefi motijo. Prvi šok doživi, ko jo ljubljene ponoči odpelje na lov na živega človeka. Se vedno zaljubljena, pojavi se dvom. Odkrije plan za atentat na liberalnega politika. Ne verjame, da bi bil njen dragi lahko zraven. Prepriča se šele, ko ga vidi z ostrostrelsko puško v rokah.

Mississippi Burning Alana Parkerja: Trije aktivisti za ukinitve rasnih razlik izginejo na jugu ZDA. Išče jih FBI, lokalna policija ne ve ničesar. Eden izmed FBI agentov hoče izvedeti infor-

macije od črnih domačinov, vendar namleti na molk, ker jih ustrahuje odred KKK, čigar člani so tudi lokalni policaji. Trupla so najdena šele tedaj, ko outsiderska agenta FBI odkrito stopita na stran črne manjšine in od nje nabereta dovolj gradiva, da zlomita enega izmed klanovcev. Ameriška radikalna desnica v hollywoodskem celofanu: ljubezenska zgodba pri Gavrasu in buddy-buddy thriller pri Parkerju. Lepo zapakirano, da ne povzroča prebavnih motenj. **Blood in the Face** Anne Bohlen, Kevina Raffertyja in Jamesa Ridgewaya je sicer brez suspense, toda možnost nočnih mor in čira na želodcu ni izključena. Film je srhljiv obisk pri zbranih članih ameriške skrajno desne scene: *Ku Klux Klan, Aryan Nation, Posse Comitatus, American Nazi Party, Euro-American Alliance* in sorodniki.

Blood in the Face ni nikakršno oprežanje skozi špranjo v ograji na dvorišče desnih združenj. Ravno nasprotno, njihove člane spremljamo pri vsakdanjih opravilih - srečanjih in uniformiranih paradah, hoji na delo, izgradnji lastne video mreže, ropanju tovornjakov in uboju Alana Berga, real-life modela vodje *talk showa* iz **Kobilice**. Pred kamero se pojavi vrsta ljudi, od otrok do starcev, ki razkrivajo

svoja prepričanja in govorijo o svojih idilih. Iz amalgama antisemitizma, rasizma, neomajnega nacionalizma in odklanjanja tujcev vseh vrst zgrajena vstaja pred našimi očmi njihova vera.

Mimogrede, skrivnostna beseda ZOG je kratica za *Zionist Occupation Government* v Washingtonu, njihovo utelešenje Šatana na zemlji. Tipi res ne marajo Židov.

K VRAGU HOLLYWOOD!

Če že ne vseh, pa trije first-time filmarji gotovo ne marajo tistih Židov, ki vodijo filmsko industrijo. Dokumentarec o Palestini, zgodba o zaljubljenih navadnih ljudeh, in odštekana komedija so trije projekti, ki so svoje scenariste-producen-te-režiserje soočili z realnostjo neodvisne *no budget* filmarije in jih spotoma pustili še brez denarja in z dolgovi, Dougu Blocku, prav tako first-time no-budget filmarju, pa dali snov za dokumentarec **The Heck with Hollywood!**

»Če že delaš film, naredi takega, da bo vseč tebi samemu, kajti na koncu ti bo ne glede na to, kar porečejo drugi, ostal samo ta film. Upam, da ti bo vsaj vseč - to je zelo lahko edina stvar, ki jo boš imel.« Tako eden izmed filmarjev, ki je za svojo love story zaman iskal distribu-terja, potem ko je zapravil poleg svojih še življenjske prihranke svoje družine.

The Heck with Hollywood prikazuje upe, preizkušnje in poraze naivnega pristopa k filmskemu poslu v deželi neomejenih možnosti.

Visoko razvita filmska infrastruktura je premalo - treba je imeti tudi ideje in obrtniško znanje. To je skrita poanta dokumentarca. **Beirut: The Last Home Movie** Jennifer Fox, ena izmed prikazanih treh filmskih usod, je bil prikazan na berlinskem festivalu in bil je nezanimiv. Tudi Bruce Sinofsky in Joe Berlinger sta prvih 100.000 dolarjev produkcije **Brother's Keeper** plačala z lastnimi kreditnimi karticami, toda stvari sta se lotila profesionalno in z distribucijo nista imela problemov.

V gornjem pregledu dokumentarne produkcije manjka precej naslovov. **Paris is burning** Jennie Livingston, **American Dream** Barbare Kopple in **Changin Our Minds: the Story of Dr. Evelyn Hooker** Richarda Schmiechena (avtor **The Times of Haryey Milk**) so samo nekateri izmed njih. Če boste imeli priložnost, ne zamudite dokumentarca iz dežele, v kateri je bolj čudno od fikcije samo še življenje.

DREAM DECEIVERS

JAMES VANCE PO PLASTIČNI OPERACIJI

